

О.Олесь.

З Журбою Радість обнялась.

2

З ЖУРБОЮ ▽ ▽ ▽ ▽ ▽ ▽ ▽

РАДІСТЬ ОБНЯЛАСЬ . . .

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

КН. I. ▽ ▽ ▽ ▽ ▽ ▽
ВИДАННЯ ТРЕТЄ.

В дитинстві ще... давно, давно колись
Я вибіг з хати в день майовий...
Шумів травою степ шовковий,
Сміявся день, пісні лились...

Весь божий світ сміявся, радів...
Раділо сонце, ниви, луки...
І я не виніс щастя-муки,
І задзвеніли в серці звуки,
І розітнувсь мій перший спів...

1904 р.

З журбою радість обнялась...
В сльозах, як в жемчугах, мій сміх.
І з дивним ранком ніч злилась,
І як мені розняти їх?!

В обіймах з радістю журба.
Одна летить, друга спина...
І йде між ними боротьба,
І дужчий хто — не знаю я...

1906 р.

АЙСТРИ.

Опівночі айстри в саду розцвіли...
Умились росою, вінки одягли,
І стали рожевого ранку чекать,
І в райдугу барвів життя убірають...

І марили айстри в розкішнім пів-сні
Про трави шовкові, про сояшні дні, —
І в мріях ввижалась їм казка ясна,
Де квіти не вянуть, де вічна весна...

Так марили айстри в саду в-осени,
Так марили айстри і ждали весни...
А ранок стрівав їх холодним дощем,
І плакав десь вітер в саду за кущем...

І вгледіли айстри, що вколо — тюрма...
І вгледіли айстри, що жити дарма, —
Схилились і вмерли... І тут, як на сміх,
Засяяло сонце над трупами їх!..

Ах, скільки струн в душі дзвенить!
Ах, скільки срібних мрій літає!
В які слова людські їх влить?!
Ні, слів людських для їх немає...
Вони-ж так прагнуть в слові жить...

Так часом весь в огні горить,
Стражда закоханий до краю
І слів не зна, в які-б він влить
Зумів любов свою безкраю...
„Вона“-ж чекає... і мовчить...

1904 р.

Пекло, здавалось, було в ту годину...
Грім, як шалений, стогнав і ревів,
Блискавок стріли літали без впину,
Весь небозвід то палав, то чорнів.
Буря пройшла, і я з жахом питаю:
Що-ж то зробилось з коханого краю?
Певно руїну та буря зробила?
Кажуть: „вербу десь розбиту добила“.

Думко! коли і тебе виливаю
В слово холоднее, в пісню свою,
Пекло таке-ж я в душі своїй маю —
Спалює всю воно душу мою...
Думко! остужена словом людським, —
Пісне! що зробиш ти в краї моїм?
Може й ти вдариш в вербу недобиту,
В ту, що жила, не радіючи світу?!

Сніг в гаю... але весною
Розівьється гай...
...Може долею ясною
Зацвіте й мій край.

В небі мла, а сонце гляне, —
Мла ростане в мить...
...Може й мій народ повстане,
Морем зашумить!

Сон... але всю землю збуде
Жайворон-гінець...
...Може й ти, мій сонний люде,
Знайдеш сну кінець.

Смерть... але її задуше
Пісня, сміх і рух...
...Ой, скажи, народня душе,
Де живий твій дух?

. . . . .
. . . . .

На обличчі рабство, туга,
Безпросвітня мла...
Де-ж то гордість твого духа —
Вільного орла?

Що вона в тобі робила,
Як віки ти гниє,
Почорнілая могила
Між зелених нив?!

Як вулкан, стоїш ти, згаслий,
Але чую я,
Що в душі твоїй прекрасній
Море ще огня.

Вірю я, що обороне
Сам себе мій край...
О, мій велетню — Самсоне,
Пути розривай! !

1906 р.

Хтось ударив без жалю по серці моїм, —
І забилося серце в вогні золотім...
І посипались іскри ясні,
І в дзвінкі обернулись пісні.

Йшли літа... і самотність з літами росла,
І круг мене все більше темнішала мла...
І в знесиллі вмірали в тій млі
Ясно-злотнії іскри мої.

Погасало з літами і серце сумне...
Та прийшла ти і вдарила в серце мене, —
І летіли знов іскри ясні,
І в дзвінкі обертались пісні.

Пташко! будь рада теплу і весні,
Кинь жалкувати по долі...
Слухай: навколо лунають пісні,
В сонці купається поле.

Плаває — вється над річкою мла,
Ваблють, всміхаючись, луки...
Дай мені руку, і — геть від села,
Де нам дались тільки муки.

Дай мені руку, і в поле біжім,
В степ голубий та широкий;
Там, серед нього, під небом ясным
Знайдем ми втіху і спокій.

Всіх там, у полі, уклоном низьким
Жито привітно стріває,
Сонце ласкаве промінням своїм
Рівно для кожного сяє.

Станем ми в полі на стежці глухій,
Стане нам тепло і ясно,
Стомлене серце під шум польовий
Стихне і солодко засне.

Сонце погасне, і ніч прилетить
З чарами, сріблом, красою,
Пісня кохання в гаю задзвенить,
Нас зачарує собою...

Цілу ми ніч проблукаємо там,
Ранком ми підем щасливі...
Буде проміння всміхатися нам,
Будуть кивати нам ниви...

СЛОВА УТІХИ.

Втишай її, кажи їй бідній...
Слова утіхи — роси наче,
Що звільна падають по їдній
На серце хворе і гаряче.

1905 р.

Її душа — як чайка над водою...
Пісні, і сміх, і радість скрізь,
Вона-ж літа, не знає спокою
І скігле з тугою палкою,
І розсипає перли сліз.

1904 р.

Коли весна рожева прилетить
І землю всю вбере і завітчає,
Коли зелений гай ласкаво зашумить
І стоголосо заспіває,
Коли весні зрадіє світ увесь
І заблищить 'в щасливій долі,
! ти одна в квітках і травах, в полі десь,
Серед весни, краси і волі
Не зможеш більше серця зупинить,
Що в грудях буде битись, мов шалене,
І скрикнеш, — знай, не долетить
Уже твій скрик тоді до мене...

1904 р.

Що мені з того, що сонце весняне
Дивно засяє в проміннях ясних, —
Людність з ним разом сміятись не стане,
Здавлена щемками дум крижаних.

Що мені з того, що жайворон в полі
Буде про волю, про небо дзвонить, —
Людність не зірве кайданів неволі,
Людність не стане по людському жить.

Що мені з того, що в квітах роскішних
Буде цвісти і пахтіти земля, —
В тих-же сльозах і стражданнях невіттих
Журно дзвенітиме пісня моя.

1905 р.

В болотах жаби рай знайшли
І там плодились і згнивали,
А десь над ними клекотали
В повітрі чистому орли.

І туркіт жаб, і дух гнилий
До їх туманами знімались,
І до болот орли спускались,
І виливали гнів палкий.

Та жаби, всі в сітках турбот,
На клетк орлячий не вважали,
Жили, плодились і згнивали
В багні смердячому болот.

І повні скорбного чуття,
Орли за хмарами літали
І ситих жаб уже не звали
З болот до вищого життя.

ІСКРА.

Вона-б ще жевріти могла,
Та більше жеврять не схотіла, —
Ураз всю міць свою взяла,
Всю ніч осяяла і — стліла...

Погасла іскронька мала,
Рожеве світло більш не льється...
І шкода сяйва і тепла,
І ніч темніцюю здається...

Дарма! лишивсь від тебе слід...
Заб'є бенкет колись горою,
І на йому згадає світ
Про ніч, осяяну тобою!

1904 р.

ЛІТНЬОЇ НОЧІ.

Дихають тихо акації ніжні,
Злегка колишуться в сутіні срібній,
Дивлються мовчки на місяць, на зорі,
Дивлються в світ, ним ясним зачаровані...

Чом я, скажіть, не акація ніжна,
Нащо думки мене спалюють, мучуть?!
Чом я не можу забутись остільки,
Щоб лише міг я дивитись і дихати?...

1905 р.

Ти знов прийшла, щоб всі чуття холодні
Вогнем страждання запалить,
Тн знов прийшла, щоб всі страшні безодні
Души моєї розбудить...

Ти знов прийшла, щоб кинуть на поталу
Весь світ чуттів і дум моїх,
Щоб вічно я страждав по ідеалу
І досягнуть його не міг.

1904 р.

Ой, не сійтесь, сніги, ой, не сійтесь, рясні,
Не губіть ви останньої слави:
Гріє здалека землю усмішка весни,
Пробиваються проліски, трави.

Не злякать вам нікого, холодні сніги,
Бо ростопе вас сонце блискуче,
І нечуваний сміх залуна навкруги,
Як тікати ви будете в кручі.

Ой, не сійтесь, сніги, ой, не сійтесь, рясні,
Згиньте в темній безодні на віки!
Хоча пізно, а все-ж діждемось ми весни, —
Свята волі, і світла і втіхи.

О, ніч чудовна і чудова!
Ще вчора сівсь сніг рясний, —
Сьогодні-ж теплінь і понова,
І проріст трав, і день ясний...

Знай, — те-ж колись і з людьми буде...
Я вірю в диво! Прийде час, —
І вільні й рівні встануть люде
І здійснять мрії всі ураз!

1906 р.

Дві хмароньки плили кудись
В убранні золотім
І мовчки зупинилися
Над краєм чарівним.

Річки ясні жемчужились,
Шуміли і плили,
Лани зливались з луками,
Пахтіли і цвіли.

І довго ще дві хмароньки
Стояки мовчки вряд,
І, пливучи, спинялися,
Щоб глянути назад.

Дивилися, а горенька
Не видко їм було:
В кущах воно гадюкою
Плодилось і жило.

Ой, не квітни, весно, — мій народ в кайданах,
Мій народ в задумі,
Очі його в стумі,
Серце його в ранах,
А життя в туманах.

Ой, не квітни, весно пишними квітками,
Бо народ мій встане,
Розіб'є кайдани,
Вкриє світ димами,
А поля тілами.

Ой, не квітни, весно: глянь — надходять хмари,
Тугою чорніють,
Гнівом червоніють...
Ой, ті хмари — кари...
Смерть вам, яничари!

КОНВАЛІЯ.

Очи розкрила конвалія біла
І в дивуванні застигла, зомліла...
Бо біля неї не трави всміхались,
Бо по-над нею не віти гойдались, —
Мовчки кімната пустельна сіріла...

„Де-ж тії пестоші вітру летючого,
Де-ж тії квітоньки гаю пахучого,
Де-ж тії ночі сріблясто-блакітні,
Де-ж тії ранки рожеві, привітні,
Де-ж тії усміхи сонця блискучого?!

О, не одна ти не в рідній оселі...
Квітко! прокинувсь і я у пустелі!
Марив, — мене оточатимуть люде.
Глянув, — чорніють, сіріють усюде
Ворони, змії та з каменю скелі.

Душа моя — пуста холодна й німа...
Нічого в тій пустці самотній нема:
То вітер розвіяв, то хвилі зірвали,
То, граючись, діти малі розібрали.

Душа моя — дно безджерельне й сухе,
Де тільки сіріє каміння важке...
Тім сірим камінням колись в мої груди
Все били без жалю, жалкуючи, люде.

1904 р.

Вам казано — любіть братів,
Діліть добро, не будьте псами,
Бо Бог в рабах запале гнів
І піде вас судить з рабами,
І піде вас судить з рабами
І вчине суд страшний над вами.

Ще Бог, Бог помсти, не злетів,
Але гудуть вже в небі громи,
Крізь хмари блиска Божий гнів,
Кругом займаються хороми,
Кругом займаються хороми,
І гасла бою ждем давно ми.

Підбиті голуби знімались
З землі до промінів ясних,
І знов на землю обривались,
І червоніли груди їх...

Знялися згуки і упали
На бідне серце мое знов...
Вони в безоднях десь пропали,
А з серця виступила кров.

1905 р.

Ти з'являєшся, як ранок...
Там, на заході ще ніч,
А на сході уже небо
Червоніє від проміння,
Бляску сонця золотого...
Як в чеканню б'ється серце!

Ти ідеш, як день блискучий...
Все радіє навкруги,
Все впилося очами в сонце,
Все співає йому гімни,
Простяга до його руки...
Як радіє, квітне серце!

Ти проходиш... ніби вечір...
Там, на заході ще день,
Там ще небо в барвах грає,
А на сході вже, як демон,
Чорна ніч розкрила крила...
Як щемить у щемках серце!

1906 р.

Коли хочеш знати, серденько,
Як тебе люблю, —
Єсть тут гай один близенько, —
Там щебече соловейко
Про любов мою.

1905 р.

ЛЮБОВ.

О, не дивуйсь, що ніч така блакитна...
Що вийдем ти, то знала ніч оця, —
І через те вона така привітна,
Ясна і ніжна без кінця...

О, не дивуйсь, що пахощі навколо,
Що, мов зомлілі, дивлються квітки, —
Ця ніч твое квітчає ними чоло
І з них тобі плете вінки.

О, не дивуйсь, що стільки зорь на небі,
Що ночі так прозора срібна мла, —
Ця ніч ясна вбіралася для тебе,
Для тебе й срібло розлила.

І тільки ти в кімнату. підеш з ганку,
Погасне тихо й журно свято скрізь,
А хмарна ніч проплаче аж до ранку
Дощем рясним неvtішних сліз...

1904 р.

ЧАРИ НОЧІ.

Сміються, плачуть солові
І б'ють піснями в груди:
„Цілуй, цілуй, цілуй її, —
Знов молодість не буде!

Ти не дивись, що буде там,
Чи забуття, чи зрада:
Весна іде назустріч вам,
Весна в сей час вим рада.

На мент єдиний залиши
Свій сум, думки і горе —
І струмень власної душі
Улий в шумляче море.

Лови летючу мить життя!
Чаруйсь, хмільї, впивайся
І серед мрій і забуття
В роскошах закохайся.

Поглянь уся земля тремтить
В палких обіймах ночі,
Лист квітці рвійно шелестить,
Траві струмок воркоче.

Відбилися зорі у воді
Летять до хмар тумани . . .
Тут льються пахощі густі,
Там гнуться верби п'яні.

Як іскра ще в тобі горить
І згаснути не встигла, —
Гори! — життя єдина мить,
Для смерти-ж — вічність ціла.

Чому-ж стоїш без руху ти,
Коли ввесь світ співає?
Налагодь струни золоті:
Бенкет весна справляє.

І сміло йди під дзвін чарок
З вогнем, з піснями в гості,
На свято радісне квіток,
Кохання, снів і млості.

Загине все без вороття:
Що візьме час, що люде,
Погасне в серці багаття,
І захолонуть груди.

І схочеш ти вернуть собі,
Як Фауст, дні минулі . . .
Та знай: над нас — боги скупі,
Над нас — глухі й нечулі“ . . .

. . . . .
. . . . .

Сміються, плачуть солові
І б'ють піснями в груди:
„Цілуй, цілуй, цілуй її:
Знов молодість не буде“.

1904 р.

Хай вона грає, танцює, співає. --
Нащо її за веселість судить?
Хай її пісня широко лунає,
Поки душа її любе, бажає,
Поки їй хочеться жить.

Хай вона легко на крилах несеться,
Поки життя не приборкало їх . . .
Поки ще з неба їй сонце сміється,
Поки в ній серце і чує і б'ється,
Повне кохання і мрій золотих.

Хай її молодість квітне, співає, —
Молодість в віку, — що в року весна . .
Хай же весною вона і минає,
Хай же, як сонце весняне, і сяє,
Хай, як весна, вона буде й рясна.

Хвилями линуть літа молодії, —
Іх їй ніколи назад не вертять . . .
Хай же живе вона в полону мрії,
Хай від життя вона важко хміліє,
Поки ще келихи повні стоять!

ХВИЛЯ.

Там, де верби хилють віти,
Там, де лози струнко гнуться,
Там, на озері розкішнім,
Хвиля срібная жила.

Вранці кучерями гралась,
В чисте озеро дивилась
І у затишку під листям
Колихалась на йому.

Гасне день, злітає вечір,
Вечір озеро цілує,
Кута землю в темні шати
І тумани розстила.

Срібний місяць випливає,
Місяць озеро цілує,
Хвилю промінем лоскоче,
Щоб розбуркати від сну.

Хвиля очи розкриває,
Потягається, зітхає,
Млосно дивиться на місяць,
Усміхається йому.

Вечір в срібній млі ростанув,
Ніч спустилася на землю,
Розлилася по-над нею
І взяла в обійма крил.

Хвиля коси розпускає,
Убірається в каміння, —
В перли, яхонти, топази,
В срібло, золото, смарагд.

Хвиля котиться по водах,
Хвиля грає, бризка ними,
Пуринає в їх свавольно
І гойдається на їх.

Гнуться ясені до хвилі,
Гнуться явори і квіти,
Гнуться верби, гнуться лози,
Гнеться, хилиться комиш.

Стогне ясень: „срібна хвиле!“
Стогне ясень: „люба хвиле,
Глянь на мене молодого,
Як з кохання вяну я . . .

Як мій лист зелений жовкне,
Темні кучері січуться.
Скільки сліз в очах у мене,
Скільки смутку на душі!“

Шепче хвиля: „любий ясень!“
Шепче хвиля: „пишний ясень,
Я-ж давно тебе кохаю . . .
Ти не віриш? Бідна я“ . . .

Ясень мліє, ясень сєє,
Ясень віти простягає,
Щоб обняти срібну хвилю
І про смуток розказать.

Хвиля-ж вже втекти успіла,
Хвиля-ж вже давно сміється
І у ясеня питає:
„Невже краща я від верб?“

Гнуться лози, шепчуть: „хвиле!“
Гнуться лози, шепчуть: „люба!
Покохай нас, срібна хвиле:
Ми вродливі і гнучкі“.

Як найкращую перлину
Береже глибоке море,
Так, схилившись над тобою,
Берегтимем ми тебе.

Вранці ми не пустим промінь,
Щоб тебе він не розбуркав,
Не розвіяв мрій рожевих,
Спокій твій не зворушив“.

Шепче хвиля: „любі лози!“
Шепче хвиля: „милі лози!“
Я-ж давно вже вас кохаю,
Вьяну, сохну и мовчу“ . .

Лози мліють, лози сяють,
Лози віти простягають,
Щоб обняти срібну хвилю
І на смерть зацілувать.

Хвиля-ж вже далеко льється
І над лозами глузує:
„Гей, ви, лози кривобокі!
Хай вас люблять комиші!“

Гнуться квіти, шепчуть: „хвиле!“
Гнуться квіти, шепчуть: люба!
Вийди ти до нас на берег:
Ми кохаємо тебе . . .

Тут, на березі зеленім
Льються пахощі чудові,
Шелестять казки осоки,
Роси сиплються вночі“.

Шепче хвиля: „любі квіти!“
Шепче хвиля: „бідні квіти!
Ви не знаєте і досі,
Що давно люблю я вас“ . . .

Квіти сяють і радіють,
Квіти мнуться росюю,
Хочуть хвилю заквітчати
І барвінками обвить.

Хвиля-ж вже давно сміється
І над квітами глузує:
„Гей, квітки, кохайте трави, —
Я родилась не для вас!“

Вьється вітер, шепче: „хвиле!“
Вьється вітер, шепче: „люба!
Покохай мене вродлива:
Смілий, буйний, вілний я!“

Я візьму тебе на крила
З цього озера тісного,
Що деревами закрито
І закуто в береги.

Я з тобою побуваю
І на горах, і на хмарах,
Я з тобою облітаю
Цілу землю, цілий світ!“

Шепче хвиля: „буйний вітре!“
Шепче хвиля: „смілий вітре!
Я була давно твоєю
І зостануся повік“.

Вітер тихне, вітер мліє,
Хоче хвилю взяти в обійми,
Хвиля-ж вже пурнула в воду
І сміється десь в воді.

Стогне яшень над водою,
Стогнуть лози, гублють сльози,
Вянуть квіти, плаче вітер,
Хвиля-ж знов жартує з кимсь.

ЗІМОЮ.

Дивилося сонце на срібнії віти,
Всміхалося їм, і вони не змогли
Усмішки блискучого сонця стерпіти
І танути в млості якійсь почали . . .

І срібло ростало . . . І бачили віти,
Як капали сльози по одній із них,
Як сонце сміялось і сяло в блакиті . . .
О, сонце! на що ти всміхалося до їх?!

1904 р.

У тім садку, де ми колись сиділи,
Стоять вишні і журються похилі,
Що в хмари сонечко зайшло,
Що листя й квіти облетіли,
Що їх снігами замело . . .

Стоять в журбі, шепчуться в печалі:
„Чого ми ще в той час весною ждали,
Чом повним щастям не жили?!
Чом пишній лист не ми зірвали,
А буйні вітри рознесли?!“

Хто нам казати не давав
В ту ніч весни слова признання,
Коли над нами місяць сяв,
Коли без впину щебетав
Всю ніч співець кохання? . . .
Хто нас мовчати заставляв? . . .

Хіба-ж тебе я не любив
Чистіш і більш, ніж люблять люде?
Хіба-б сказати я не зумів,
Який вогонь в мені горів
І як палив він груди? . . .
Чому-ж сказати я не смів? . . .

Мовчала ти, мовчав і я . . . .
Не будучина нас жахала:
Нас не змогло-б злякати життя, —
Мої кипучі почуття
І смерть собою-б не злякала.
Чому-ж мовчали — ти і я? . . .

О, правда, знали ми в ту мить,
Кому сміється ніч і сєя,
Про віщо листя шелестить,
Для кого спів в саду дзвенить,
Чому він іноді стихає . . .
Чому мовчали ми в ту мить? . .

Хто нам тоді уста скував? . . .
Нема одмови на питання . . .
Коли-б же час той знов настав,
Тепер-би я вже не мовчав,
Усе-б казав я про кохання . . .
Усе-б казав, усе-б казав . . .

1903 р.

БЕЗСМЕРТНИКИ.

Вони давно вже втратили життя.
В них згасло все, що тільки малось,
Умерли всі і думи, і чуття,
І тільки форма їх такою-же зосталась . .

Але вони сміються, мов ві-сні,
І погляд мій приковують до себе,
Нагадують роскоші весняні
І кажуть про тепло, про радощі, про тебе.

Ці квіти — спогади про світлі дні . . .
І хай відносин наших світ погасне,
А спогади все-ж будуть жить в мені,
Нагадувать про дні, про ночі теплі, ясні . .

1904 р.

Погасло сонце ласки і тепла,
Гоби и цвіт квіток моїх морози, —
Не до пісень мені: тремтять на віях сльози,
І туга душу обняла.

Погасло сонце — мрія чарівна,
І я блукаю знов без світла . . .
Душа моя на мить, на мить одну розсвітла
І стала знову, як труна.

1906 р

На гори високі, на срібло снігів!
На саму далеку вершину!
З якої, раніше крилатих орлів,
Вітаючи, ранок я стріну . . .

За хмари! де сонце блискуче жие,
Не томлючись сяєво лити . . .
Де світу набрав-би я в серце своє
І сам уже зміг-би світити.

1906 р.

ІМПРОВІЗАЦІЯ.

Я не буду самотним ніколи стоять,
Як не був я самотним і з вами . . .
Єсть у мене і друг мій, і брат,
Що братався зо мною літами, —
Смутком брата-товариша звать . . .

З ним піду я по білому світу блукать,
Взявши ліру журливу з собою,
Буду сльози свої розливать,
Буду в тиші пісні з них складать,
І дивитись на небо з журбою . . .

1906 р.

З ПІСЕНЬ НЕВОЛІ.

Коли-б був я сокіл вільний,
Я-б летів на зустріч сонцю
І кричав-би по під небом
Всім живим мерцям про його.

Коли-б був я дубом пишним,
Простягав-би я галуззя
До проміння золотого
І тягнувся-б вгору, вгору.

Коли-б був я вітром буйним,
Я-б розгонив чорні хмари,
Щоб від хмар не слались тіні,
Щоб сміялось завжди сонце.

Коли-б був я Богом дужим,
Я-б приніс на землю сонце,
Щоб земля не розлучалась
І не плакала по ньому.

Та, на жаль свій, я — людина,
І повинен я мовчати,
Не нагадувать про сонце
І сплячать свій льот до його.

Чом же я не сокіл вільний,
Чом же я не дуб зелений,
Чом же я не вітер буйний,
Чом же я не Бог великий?!

Для всіх ти мертва і смішна,
Для всіх ти бідна і нещасна,
Моя Україно прекрасна,
Пісень і волі сторона.

Поглянь: народ твій — раб з рабів,
Чужими й рідними забутий,
Гние віки в недолі лютий
І віру в долю загубив.

О, дух України! орел!
Дух вільний, смілий і високий,
Злети, зтурбуй цей мертвий спокій
І влий життя з своїх джерел.

Мовчиш? заснув? ганебно спи . . .
Ні, певно ти поліг в курганах,
Бо ти не зміг-би бути в кайданах,
Як ці невольники-раби . . .

Ти, дужий в вільності своїй,
Розніс-би хмари і тумани,
Розбив--би всіх неволь кайдани,
Розбив-би . . . чуеш, краю мій? . . .

Міцно і солодко, кров'ю упившись,
Сплять вороги у-ночі . . .
Тихо з повіток плуги витягайте,
Куйте в проваллях мечі.

Стогнуть брати наші в тюрмах проклятих,
Грати залізні рвучи . . .
Тихо з повіток плуги витягайте,
Куйте в проваллях мечі.

Мати без сина, і жінка без мужа
Плачуть, життя кленучи . . .
Тихо з повіток плуги витягайте,
Куйте в проваллях мечі.

Мають знамена і б'ється юнацтво,
Крови потоки льючи . . .
Сміло з повіток плуги викидайте,
Куйте вселюдно мечі!

1906 р.

Як зграя радісна пташок,
Легкі і сніжно-білі,
Пісни мої під небом десь
Літали і дзвеніли.

І з неба кликали вони
До братства, до любови . . .
Та час, проносячись, бризнув
На їхні крила крові.

1966 р.

Ти знову у мене окрилюєш мрії,
Ти знову життя убіраєш в квітки, —
І сльози у мене нависли на вії,
І з темних могил повставали думки.

І знову лечу я до світлого краю,
Борюся за волю, людину люблю,
В піснях своїх горе людське виливаю,
Пісням своїм душу усю віддаю.

І знову я вірю, що зникнуть тумани,
Розступиться темная ніч на землі,
І сонце ласкаве на обрії встане,
І усміхом сльози осуше її.

1904 р.

Поток століття зносив гніт,
Терпів ярмо й сваволю . . .
І гнівно враз розбив граніт,
І — гей, на бій за волю!

Летить, кричить, шумить орел,
Розбитих хвиль не ліче:
Іх безліч вилете з джерел,
Коли він їх покличе.

Народ століття зносив гніт,
Терпів ярмо й сваволю . . .
І грівно враз розбив граніт,
І — гей, на бій за волю!

Летить, кричить, шумить орел,
Розбитих хвиль не ліче:
Іх безліч вилете з джерел,
Коли він їх покличе.

Сонце на обрії, ранок встає, —
Браття, вставайте,
Сонце стривайте:
Ранок встає.

Сестри, збирайте і зносьте квітки:
Будем співати,
Сонце квітчати, —
Зносьте квітки.

Браття, бандури і кобзи беріть:
Будемо грати,
Ранок вітати, —
Кобзи беріть.

Сонце на обрії, ранок встає, —
Грайте-ж, співайте,
Сонце стривайте . . .
Ранок встає.

1906 р.

Вони — обідрані, розбуті,
Сліпі, голодні і німі,
В кайдани, в сталь міцну закуті,
В кривавих ранах і ярмі, —
Сьогодні більше не раби:
Лунають гасла боротьби!

Ще вчора йшли вони за грати,
Терпіли мовчки глум катів,
Ще вчора їх могли топтати,
І сікти дротом батогів —
Раби — сьогодні не раби:
Шумлять знамена боротьби!!

Вони — гроза, вони — герої:
Іх гнів героями зробив,
І верх за ними буде в бої —
Сам Бог по переду рабів!!
Ти чуєш грім? грімлять раби:
„За нами поспіх боротьби!!“

ЖАЛІБНА ПІСНЯ.

Хай душі, що повні і смутку і сліз,
В погребную пісню зільються,
Хай прапори наші похилються скрізь
І голови журно нагнуться...

На траурних марах в хмелю забуття
Лежать невмерущі герої,
Не світять ті зорі, що гріли життя,
Не сяють в нескінченім бої.

Як леви, боролись вони за народ,
За правду народного діла,
Життя їх стрівало тернами негод,
А смерть їх безсмертем зустріла...

. . . . .
. . . . .

Як тяжко, як журно без вас дорогі,
Як пусто і сіро усюди...
Тремтять же, тікайте, кати-вороги,
Бо смуток в нас помсту розбуде.

Клянemся ми всі, що за їх помстимо,
Всі ваші злочинства згадаем,
Яке надівали на край ви ярмо,
Як тяжко знущались над краем.

Клянемя ми всі, що народ роскуем,
Всі здійснемя святі заповіти
І волею край свій, як сонцем, зальем,
Щоб міг він і другим зоріти.

. . . . .

У землю спускаються труни сумні,
Зливаються звуки з сльозами...
Чи чути вам, браття, пісні жалібні,
Що вчора співали ще з нами?...

. . . . .

У землю спустили труни сумні,
Злилися з сльозами пісні жалібні..

1906 р.

ЛЕБЕДИНИЙ ЗГРАЇ.

Ви в ирїй линете від сірого туману,
Від сірих днів, від суму і нудьги
На срібло чистее спокійного лиману,
На пишні береги.

Не жаль вам тих, що сміло гинуть по дорозі
Від пург і бурь скажених і сліпих:
Вам ирїй мріється кріз сльози,
А сонце суше їх.

І скільки вас в борні розбилось об граніти,
І скільки вас сконало серед мук, —
Але і смерть була безсила вас спинити
І вбить ваш вільний дух.

Летіть!... Коли-ж ви будете бенкет справляти,
Згадайте мертвих словом жалібним...
І наперед, ніж келих сповнений підняти,
Ударте в дзвін по ним!

Не слів мені, а стріл крилатих, вогняних!
Я хочу вам про рідний край казати...
Я хочу ними кидати і влучати
В серця катів і зрадників гидких.

Не слів мені, а іскр блискучих і палких!
Хай кида іскрами вогонь моїх промов,
Ах, мій народ з катами вмісті йшов,
Сам скутий раб — заковував других.

Не слів мені, о ні! не слів, а ніжних хвиль!
Хай плещуть хвилями пісень моїх слова,
Хай кожна рима рани обмива,
Хай кожний спів уйма народній біль...

1906 р.

Я більше не плачу... Я муку свою
В кайдани на вік закую:
Народ мій закутий в кайдани,
Горять його рани...
душу свою
Я ранам його віддаю...

Я більш не співаю: в борні у-ночі
Співають залізні мечі...
Вночі блискавками літають,
До бою скликають, —
І меч мій в борні
Нехай заспіває мені.

Доволі мовчати! Глухі і німі
Раби закричали в ярмі, —
Народ закричав мій: „до бою!
За землю, за волю!“
в помсті сліпій
Кричу я: „за волю! на бій!“

КАП. ШМІДТУ.

Хай його по звірські вбито,
Хай його в пісок зарито, —
Він не вмер...
Кличе він і зве до бою
Битись з царською ордою
І тепер.

Хай його зопхнули в море, —
Море хвилями говоре...
І всяк час
Воно буде в берег бити:
„Діти, здійсніть заповіти,—
Бог за вас!“

1906 р.

Довго хмарами небо покрите було,
Довго землю встїлали тумани,
А сьогодні — дивлюсь — і весна, і тепло,
І блакїть і повітря весняне.

Все радїе, живе і співа навкруги,
Нїби дихають луки і ниви,
І в струмки обертаються білі сніги,
І туркочуть, як голуби сиві.

Я стояв і дививсь, і здавалось мені,
Що кричать журавлі десь в блакїті,
Що несуть вони нам і любов, і пісні,
І тепло, і роскоші, і квіти.

Я дививсь і радїв, що минула зїма,
Що весна наближається, літо...
Коли — глядь — уже сонця ясного нема.
Небо-ж хмарами сизими вкрито...

1904 р.

Нехай обдурений я сном,
Нехай осміяний без жалю,
Нехай замість весни і раю
Ридає вітер за вікном, —

О, хай розвіялися сни,
Хай ті-ж і сум, і жаль, і муки,
Але я й досі чую звуки
Моеї дивної весни.

Минув бенкет... але дзвенять
Ще голоси, столи накриті,
День гасне сміх і недопиті
Рядами келихи стоять...

1903 р.

Осінью віє... весь світ, мов тюрма...
Вколо гойдаються віти з журбою...
Більш ні привіту, ні ласки нема
В світі широкому, засланім млою.

В серці останні довьяли квітки,
Небо захмарено, осінью віє,
Пісні якоїсь десь тануть дзвінки,
Хилються заміри, гаснуть надії...

1905 р.

На високій скелі ранньою добою
Кулею підбитий сокіл клекотав,
І могутний клекот розлітався луною
І орлів на волю по-під хмари звав.

І орли бурхливо з криками і шалем
Кидались в повітря, прагли боротьби,
А самотний сокіл з тугою і жалем
Умірав в знесиллі ранньої доби.

І тебе під хмари кличу я з кімнати
Битись і боротись за красу мети,
І на льот орлячий руку подала ти...
Годі! я не можу й хати перейти.

1905 р.

Не дивися в душу: труни там сумні...
В них надії, мрії, заміри мої...
Там в могилах чорних радощі кохання,
Всі його утіхи, всі його бажання.

Не дивись на мене поглядом смутним, —
Знаю ти не любиш, мариш тільки ним...
А коли кохаеш!! упади на груди,
І в грудях ні трун тих, ні мерців не буде!

1906 р.

Болить душа моя, болить...
Пекучий біль її проймає...
А день за днем пливе, біжить,
А там і смерть страшна чекає...

Я жив... а що кому зробив?
Куди я дів чуття і думи,
Коли й чие життя зогрів,
Кого на світ я вивів з стуми?...

Бажав я тільки і співав
Про ніч землі, про сяйво неба
І в люде пісню посилав
За мене здійснити, що треба.

1904 р.

Нарцис, закоханий в лілею,
Дививсь на неї, вянув, млів
І називав її своєю,
І щастю вірити не смів.

Йому лілея усміхалась,
В-ночі і в-день шепталась з ним,
А їй, нарцису мій, здавалось, —
Вона з тюльпаном чарівним.

Вмірав нарцис з журби, з кохання,
Вмірав... і чув самотний він
Чийсь слова, чийсь зітхання
І поцілунків срібний дзвін...

1905 р.

Ти зовсім мене не кохала,
А я був повинен забуть...
Чого-ж ти так тяжко зітхала
В той час, як збірався я в путь!...
Чого твої руки тремтіли, —
Чого ти тремтіла уся?!
І роки уже пролетіли,
А й досі не знаю ще я.

1905 р.

По-над руїнами шумить журливо гай...
Ой, не шуми, мій темний гаю!
Невтішних сліз з очей не викликай,
Ой, не розбуркуй суму-жалю...

Ой, не шуми журливо, темний гаю мій!
Сховай в собі всю глиб розпачу...
В душі моїй сіріють теж руїни мрій,
А я дивлюся і не плачу.

1905 р.

Поглянь у душу: там в труні
Лежить любов моя розбита,
Парчею срібною покрита
вбрана в квіти весняні.

В сумній пільмі свічки горять...
Співають мрії: „пам'ять вічно!“
Ридає щастя безутішно,
Надії в траурах стоять...

На дворі вечір настає..,
Ридання стали затихати...
тільки десь гудуть лопати,
Та в серце хтось погребно б'є.

1905 р.

Вгледіти щастя, зомліти, осліпнути,
Скрикнути тільки: „мій раю!“ і стратити...
Боже всесильний! чи зміг-би ти вигадать
Муку ще більшую, гіршую, тяжчюю?!

1905 р.

Ні, забуття не дасть мені й сама природа...
Нехай вона і дивна й молода,
Але її краса і врода
Твою красу і вроду нагада.

До моря-б я побіг, де лашуть берег хвилі,
Але мені згадаються в той час
Твої і ласки й руки білі,
Що на плечах моїх були не раз.

Я втік-би в темний гай, щоб слухать, як шепоче
До листу лист, і до квіток трава,
Але шептала й ти в зімові ночі
Мені колись шовковії слова.

Я-б думкою спинивсь в другім небеснім світі,
Куди і сяйво зорь не доліта,
Але і там же власне сонце світе
І знов всно про те нагада.

1905 р.

В САДУ В-ОСЕНИ.

Тоді, як ще листя зелене було,
Як трави стояли і квіти пахтіли,
Кудись несподівано сонце зайшло
І білі пелюстки снігів полетіли...

І казкою дійсність зробилася в-мить...
Скрізь мармор... все вколо мовчить і не дише.
Ні пташка не дзвоне, ні лист не шумить :
Усе заворожено чарами тиші...

На мармору квітнуть бездушні квітки,
Із білого мармору лист виглядає,
Ось кинуті майстром для когось вінки,
Там пригоршня перлів розсипаних сяє.

Здавалось мені, що русалки ось-ось
Вродливі, як янголи, вийдуть рядами
І перли ясні позбірають для кос,
І мовчки себе завітчають квітками.

Здавалось, що мармор увесь оживе,
День нагло погасне, засвітються зорі,
І кожная квітка другу обівье,
І кожний листок до листка заговоре.

І мармор зітхнув, і ожив, і ростав...
І казки не стало... І тільки добою
Лист жовтий поволі на землю спадав,
Та ніжні стократки схилялись з журбою.

1905 р.

Гроза пройшла... зітхнули трави,
Квітки головки підіяли,
І сонце тепле і ласкаве
Спило погляд на землі.

Здаля розвіялись тумани,
Знов ясно, пахощі, тепло...
Спинилась кров, замовкли рани.
Прибите серце ожило.

Літає радість, щастя світе,
Дзвенять пташки в садах рясних,
Сміються знову трави, квіти...
А сльози ще тремтять на них.

1905 р.

Жита з волошками, і луки, і гаї,
І всі роскоші весняні,
Всю вроду, всю красу безкраю,
Як втілити її, — не знаю,
В слова, в пісні мої.

Де взяти колірив стобарвних і живих
Для трав і квітів весняних,
Де взять мелодій, слів і згуків
Для всіх пісень гаїв і луків
І шуму хвиль річних?!

Ах, знаю, де! Я в казку дивную свою
Усю фантазію ввілью,
Зроблю усе живим, чудовним,
Таємності, роскошів повним, —
І в казці дійсність відібью.

Чому з тобою ми не хвилі?
У-двох за руки-б ми взялись
І в край щасливий полетіли,
Де ждала нас любов колись.

Чому не птахи ми з тобою?
Ми-б не нудились на землі,
А над горою сніговою
З ясними хмарами жили.

Чому ми й досі не здолаєм
Свого минулого забуть?
Ми-б в щасті чистім і безкраїм
Могли-б, як в морі, утонуть.

1905 р.

Тануть,
Вьянуть
    Сніги, —
Як крізь хмари летючі
Гляне сонце блескуче,
Усміхнеться в привіті,
Розільється в блакиті.

    Тане сніг,
    Вьяне сніг,
        Гине!

Тане,
Вьяне
Мій сум, —
Як в уяві ти встанеш
І в усмішці ростанеш
І простягнеш через милі
Свої руки сніжно-білі.

    Тане сум,
    Вьяне сум,
        Гине!

Вона ішла... але здавалося мені,
Що ніжний пролісок в снігу зоріє,
Встає з під нього і радіє
Промінню, сонцю і весні.

Вона ішла... мені ж здавалось, що газель,
По-між кущами кроком похлилим,
Назустріч бистреням бурхливим,
У-низ спускається зо скель.

Вона ішла... і їй всміхалися гаї,
Вітри несли їй пахощі майові,
Вклонялись трави їй шовкові
І щебетали солові.

Вона пройшла і зникла десь у сизій млі...
І ніби з нею все пройшло на віки:
Весна, бажання і утіхи,
І вся краса життя й землі.

Серце мое — клітка,
А пісні — пташки,
Що об неї б'ються
І на волю рвуться
В небо, в сяйво дня.

Хочеш — нахилися
До грудей моїх, —
Скільки там літає,
Скільки там співає
Голосних пташок.

Серце мое — клітка,
А пісні — пташки, —
Кров'ю їх кормлю я,
Сльозми їх пою я —
Кожну пташку так.

Хочеш слухать пісню?!
Випускаю пташку,
Розчиняю дверця...
Чуєш сльози серця
З кров'ю пополам?!

Місяць, закоханий в ніч чарівну,
Сяє, щасливий, і світе;
Сонце цілує рожеву весну,
В травах кохаються квіти.

Місяць не дума про ранок страшний,
Сонця пільма не лякає,
Квіти не стогнуть у день весняний:
„Осінь нас бідних чекає“...

Чом-же, скажи мені, нас по-весні,
В ранок розкішного квітня,
Мучуть-лякають примари страшні,
Осінь і ніч безпросвітня?...

1904 р.

Люблю її, зову своєю,
Як пташку жалую її,
В полях, в гаях гуляю з нею,
Співаю їй пісні свої.

Вона-ж, замислена, крізь сльози,
Все журно дивиться кудись,
Немов шукає по дорозі
Того, що сратила колись.

1906 р.

Твої очі — тихий вечір,
Що спускається безгучно,
Несучи на землю спокій
На своїх сріблястих крилах.

Твої очі — сизі хмари,
Крізь які у день похмурий
Пробивається проміння
Твого серця золотого.

Твої очі — срібна річка
З таємничим царством казок...
Іх розказують нечутно
Золотим рибкам русалки.

Твої очі — ніжні квіти,
На яких спинились сльози
Після мук за світ безщасний,
Як росинки після ночі.

Твої очі — тиха радість,
Що у душі людські льється
І несе в яснім спокою
В їхні ночі усміх неба.

1905 р.

Ти в ліжку ще. На крилах золотих
Тебе ще сон ясний колише
І носе десь в просторах світових,
В країнах див, утіх і тиші.

Ту в ліжку ще . . . На личку, на чолі
Який щасливий усміх в тебе!
Не прокидайсь: ті-ж муки на землі! . . .
Побудь ще мент один на небі.

Ту в ліжку ще . . . О мила, не вставай,
Нечутно я пройду до хати
І росчиню вікно твоє потай,
Щоб ти могла весну вдихати.

Щоб спала ти і чула солов'я,
Щоб чула пісню ти і знала,
Як стогне в ній сумна любов моя,
Яка в тобі відгуку не зазнала.

Він жив один в своїй пустелі,
В краю думок і мрій своїх,
На мить одну злітав на скелі
І знов для неба кидав їх.

„Самотний він“, юрба казала,
„Як жаль його“... і далі йшла,
І в повній щирості бажала
Зробить посмітюху з орла.

1906 р.

Раз високо над горами,
У-ранці по весні,
Дві хмароньки плили кудись,
Як янголи ясні.

У-досвіта дві хмароньки
Зустрілися в горі
І мовчки зупинилися,
Як божих дві зорі.

Дві хмароньки зустрілися
У-досвіта колись,
Зустрілися, спинилися,
За рученьки взялись.

Хотілось їм зостатися,
Удвох прожити вік,
А вітер злий смявся вже
Десь збоку біля їх.

І стали тихо плакати
Дві хмароньки ясні
І сльози їхні падали,
Сріблясті і рясні.

А трави в свої рученьки
Ловили радо їх
І гралась, ніби в кремнях,
Сльозами хмарок тих.

Зрадила та, що любила . . . ,
Зрадила мила мені, —
Пусто у серці без неї,
Сумно, як в темній труні.

Падає листя з берези,
Капають роси з гилля . . .
Сам би я плакав, та сльози
Всі уже виплакав я.

Падає листя з берези . . .
Все навкруги уміра,
Ніби і в серці у мене
Вогник життя догора.

Впасти б на землю і спати
Сотні і тисячі зім . . .
Думать про милу зрадливу,
Марить минулим усім.

Полилась по срібній ночі
Срібна пісня солов'я . . .
Защеміла, заболіла
Вся душа моя.

Ой, на-що ти, пісне, льешся
В згуках чарівних,
На-що мрії викликаєш
Із могил сумних? . . .

Як квітки, вони пов'януть . . .
Швидко рік мине,
Як моя невірна мила
Кинула мене.

Пісня-ж льється і чарує,
Дзвоне : „в щастя вірь,
Бо розлило щастя море —
Од землі до зір . . .

„Кинь по милій сумувати,
Плакати в журбі:
Прийде та, що вік вже буде
Вірною тобі“ . . .

1904 р.

Порвалися струни на арфі . . .
І арфа сумує німа,
В других виклика вона сльози
І плаче сама.

Сміюсь я, жартую, співаю,
Не скажусь на долю зовсім
І б'ю по розірваних струнах
На серці моїм.

1906 р.

В КРИМУ

З КРИМСЬКИХ ОБРАЗІВ.

На сірій скелі мак цвіте,
І вітер злий його гойдає,
І пил на цвіт його мете,
І лист без жалю обриває.

Бліда і ніжна, і сумна,
Середь людей ти, як в пустелі.
І ти на цілий світ одна,
І ти, як мак на сірій скелі.

1906 р.

В обіймах хмар мовчали скелі...

І хмари так казали їм:

„О, любі сестри, полетім

В краї щасливі і веселі“...

В' обіймах хмар мочали скелі...

І хмари тихо полетіли...

І сльози сріблились на них...

І ніби сльози, з скель німих

Каміння, котючись, сіріли...

І хмари тихо полетіли...

1906 р.

Літній вечір... Гори в млі,
В золоті вершини...
А під ними льється десь
Пісня України.

Гасне вечір... Сон обняв
Гори і долини...
А між горами літа
Пісня України.

Ніч давно... Заснуло все...
Тільки море плине,
Та щебече по-над ним
Пісня України.

В сріблястім морі сад втонув, —
Скрізь сяєво зелене,
Навколо трави і квітки,
І мила біля мене.

В сріблястім морі мліє сад,
Захплений красою,
Круг мене квіти, — і в мені,
І ти, моя, зо мною.

1906 р.

Вічне море вічно льється,
Не спиняється й на мить:
То об скелі сірі б'ється,
То пісні свої шумить...

Чом-же я не вільне море,
Чом мовчу я цілі дні?!
Чом так тяжко люте горе
Груди стискує мені?...

1906 р.

Я на каміню над морем,
Легко, весело мені...
Я співаю пісню морю,
І воно мені співа...

Вечоріе... В хмарах гори,
Обнімає землю сон,
А мій дужий спів лунає
І гуде над шумом хвиль.

Проспівав я пісню морю,
Ліг на камінь і лежу...
Ніби пісня, льється море,
Ніби рими, хвилі б'ють.

1906 р.

Вийди, о вийди! я жду тебе, жду!
Тихо, і ясно, і пусто в саду.
Сплять кіпариси, дримають гранати,
Ніч розкидає сріблястії шати...

Кедр до мімози схилився і спить,
Ніжно мімоза щось кедру шумить.
Море купається в місячнім світлі,
Дихають важко троянди розквітлі.

Вийди, о вийди! я жду тебе, жду!
Тихо, і ясно, і пусто в саду...
Сплять кіпариси, дримають гранати,
Ніч над землею роскинула шати.

1906 р.

Коли на крилах хмари злотні
На землю вечір принесуть,
Вони летять на верхогір'я
І там солодкий спокій п'ють.

Вони летять на верхогір'я
Прощатись з сонцем золотим,
Йому добраніч посилати,
Мінятись усміхами з ним.

Вони летять на верхогір'я
Щоб сонце вдосвіта зустріть
Щоб знов покинуть вранці землю
І знов по вечір полетіть.

1906 р.

Осріблені місяцем гори блищать,
Ім кедри і сосни казки шелестять,
І дивні пісні їм співають вітри,
Що нишком підслухали в моря з гори.

Осяяні місяцем гори блищать,
Осріблені місяцем сосни шумлять,
А море і сердиться й лає вітри,
Що нишком його підслухають з гори.

1906 р.

Біг я далеко від смуткку і горя,..
Біг — і прибіг я до вільного моря,
„Море! о, море, море розкішне, ‘
Втіш мое серце, серце невтішне“!
...Згуків утіхи шукаючи в шумі,
Камінь обняв я і слухав в задумі...
Море про власне могутно співало,
Море нічого мені не сказало.

„Кедри, чинари, гранати, мімози,
Втіште мене ви і висушіть сльози,
Ніж в моїм серці, в крові мої груди...
Гляньте, як зранили їх мені люде*...
Дерево міцно обняв я в задумі,
Звуків утіхи шукаючи в шумі...
Тихо про власне шуміли гранати,
Кров мого серця не вміли уйняти...

Я серед степу: вертаюсь до-дому...
Краю немає степу голубому...
Краю і смутку моему немає,
Пале він душу мою, розриває...
...Чув я, — іде боротьба в моїм краю...
Втіху собі я в борні відшукаю,
Славою я свої рани загою...
Дайте, борці, мені кращую зброю!

1906 р.

Затремтіли струни у душі моїй...
Ніжна, ніжна пісня задзвеніла в ній...
Що-ж до їх торкнулось? Чи проміння дня,
Чи журба і радість, і любов моя?!

Задзвеніли струни ще ніжніш-ніжніш...
Мабуть ти до мене думкою летиш,
Мабуть ти це вьєшся у душі моїй
І крилом черкаєш срібні струни в ній.

1906 р.

Прийди, прийди... Нудьгую по тобі,
Нема кінця моїй журбі...
І так журба моя невтішна,
А ніч така ясна і ніжна,
Як ти.

Як ти!?

О, ні, бо ти ніжніша без кінця,
Ніж вся ласкава ніч оця,
І ніч ясна мене не втіше,
І ти її в сто крат миліше —
То-ж ти!

1906 р.

КАЗКА НОЧІ.

Ти заснула, мила? встань!
Ніч навколо — срібне море!
Мила, вийди, виплинь в море...
Ти заснула, мила? встань!

В-день ходив я по землі,
А хожу по дну морському...
Що це?! сон?! по дну морському!
В-день ходив я по землі.

Що за диво?! десь на дні...
Як то може? вється річка!...
Під водою вється річка!...
Що за диво десь на дні.

Білі яблуні цвітуть...
Їхня пахощ — хвилі моря...
Десь на дні ясного моря
Білі яблуні цвітуть!

Будь русалкою в цю ніч!
Сядь, схились і слухай пісню.
Я зложу шалену пісню...
Будь русалкою в цю ніч!

Чуеш — кличуть солові
З хати — в казку, з ліжка — в море...
Мила, вийди, виплинь в море, —
Чуеш? кличуть солові!

Ходім відсіль, де радощів немає,
Де все конає в щемках зла . . .
Ходім туди, де хвилями гуляє
Зелено-срібна ковила.

Ходім туди, де явори високі
Над воду гнуться з берегів,
Де комишам сичать осоки
Серед завітчаних лугів.

Ходім туди, де пишний дуб з вербою
Не розлучаються й на мить . . .
Де ясень з ніжною журбою
Стрункій березі щось шумить.

Ходім туди, де роси, як перлинки,
Для хмар легких збіра туман,
Де вьються й стелються барвінки
І обгортають рути стан.

Ходім туди, де співи соловйові
Літають в сяєві ночей,
Де вянуть трави смарагдові,
З квіток не зводючи очей.

Ходім туди, де ніч ясна і ніжна
На зустріч вечеру іде,
Де вся земля, як рай, розкішна
Пахтить, кохає і цвіте.

Ходім відсіль, біжим з ції пустелі,
Тут тільки камені одні,
А там луги, поля веселі,
Ясні озера і гаї!

Глянь, мій милий, скільки вроди,
Скільки сонця навкруги!
Глянь, як сяють срібні води,
Як хвилюються луги! . . .
„Я сліпий . . . тебе ось . . . бачу“ . . .

Ось, послухай: десь за гаєм
Соловей заплакав враз . . .
Побіжім, його спитаєм,
Чи любив він більше нас?!
„Я глухий . . . тебе ось . . . чую“ . . .

1905 р.

Хай щебечуть поцілунки,
Як пташки в весняний час . . .
Не лякайся, моя кохана, —
Не почують нас.

Не дізнатись їм ніколи,
Чом зимою пишно так
Розцвітає мак рожевий
В тебе на щоках.

Хай дивуються і кажуть :
„Мов . . . дзвінки гудуть в степах . . .
Мабуть хтось з дороги збився
ї блука в снігах“.

1905 р.

Срібні акорди, що з серця знялись,
Як я в поспівья їх втілю?!
Райдужні мрії, що з ними злились,
Як їх вловити зумію?! . . .

Ніжні квіти, що в серці пахтять, —
Як їх відтіль позриваю?
Жемчуги сліз, що на квітах тремтять,
Як їх тобі позбіраю?! . . .

Втілить чуття мої в звуки, в слова
Світ увесь навіть не в волі . . .
Як-же душа моя їх проспівала,
Частка душі світової?! . . .

1906 р.

Цілий день ти нудилась в кімнаті своїй . . .
Цілий день і країна нудилась :
З чорних хмар розливалися струмні по ній,
З чорних вій моїх сльози котились.

А ти вийшла, — і сталося чудо якесь :
Вся земля затремтіла, засяла,
Солові засміялись-заплакали десь,
І душа моя арфою стала.

1904 р.

НА КОНЦЕРТІ.

Нудьга, журба і сум в роялі,
Ридають звуки жалібні,
Немов шукають когось в залі
Немов кричать: „нема її!“

... Ось чайка вибухла стрілою
І стала витись в вишині
І стала плакати над водою:
„Киги! киги! нема її“...

...
Два Фавни вибігли з вузліся...
Один другому щось сказав
І знову з сміхом подалися
І сміх їх лісом залунав.

...
...

Щось плаче ніби . . . чуєш? . . . хто се?
То, певно, жінка . . . так і є!
Що сталося з нею? як голосе,
Як бідна в груди себе б'є . . .

. . . . .
. . . . . , ...

Схопився вихор по дорозі
І похливно втік у яр,
Заколихались трави, лози,
І нагло вдарив грім із хмар.

. . . . .
. . . . .

Гроза пройшла, і сліз безкрає
На листях, травах, на квітках,
Ласкаво, ясно сонце сяє
І відбивається в сльозах.

Стало знов темніше... хмари позвисали,
Вилетіли сови, вибігли шакали,
І ревуть, і виють, і шукають тіла...
Полилися сльози, кров зачервоніла...

. . . . .

В хмарах світлі зорі, в тюрмах вільні духом...
Ой, нависла стума над народнім рухом.
Вибігли шакали, вилетіли сови...
Скрізь гарячі трупи, скрізь потоки крові...

. . . . .

І, здається, ночі і кінця не буде...
Але стійте міцно і боріться, люде...
Розгоняйте стуму, сміло рвіть кайдани,
Бо рожевий ранок незабаром встане,
Засміється сонце в небі золотому,
І його проміння не спинить нікому!

1906 р.

ТРИ МЕНТИ.

Тихше, тихше: ходять звірі,
П'ють народню кров вампіри...
Нахилийтесь,
Пригинайтесь:
Може мимо пройдуть звірі...
Тихше, тихше —
Хто це дише?...
Тихше... тихше...

Тихше, тихше: сплять вампіри,
Упилися кров'ю звірі...

Нахилийтесь,
Підкрадайтесь:

Як убиті сплять вампіри...

Тихше, тихше —

Хто це дише?...

Тихше... тихше...

Гей, до зброї! бийте в дзвони!

Будьте смілі, як дракони!

Всіх гукайте,

Всіх скликайте —

Хай гудуть, як громи, дзвони...,

Хто там ззаду? —

Кулю гаду!

Хто там ззаду?...

Ми не кинемо зброї своєї:
Наше військо сміється, б'ючись,
Наше військо в боях бенкетує,
Наше військо вміра, сміючись.

Ми не зложим червоного стягу...
Кров червона із нас пролилась...
Власну кров ми ворожою змиєм,...
Гострі коси залізні у нас!

Ми не підем з кривавого бою!
Наші друзі по тюрмах гниють,
Наші друзі в Сибіру конають, —
Ми назад їм проложимо путь.

Ми не кинем боротись за волю:
Наші браття упали в борні,
Їхня кров ще гаряча на ранах,
Їхні рани горять ще в огні.

Ми не зложимо зброї своєї...
Дужі в нас і бажання і гнів,
Ми здобудемо землю і волю,
І загоїмо рани віків.

Ми не підем з кривавого бою:
Наше військо сміється, бьучись,
Наше військо в боях бенкетує
І в боях уміра, сміючись!...

З військом за волю боролися ми:
Гинули сили народні,
В світі без волі жили, як в тюрмі,
Пухли і мерли голодні.

Рівність, братерство і воля усім —
Наші були ідеали —
Теплою кров'ю на стягу своїм
Ми їх в борні написали.

Бігли під прапор наш бідні раби,
Руки до нас простягали,
Наші дзвеніли мечі в боротьбі,
Їхні кайдани бряжчали...

Ворог... подужав нас... в полону ми...
...Нищуться сили народні,
В світі без волі живуть, як в тюрмі,
Пухнуть і гинуть голодні...

НАД ТРУПАМИ.

Ви мужа убили... лежить він в крові...
Я тайни не знаю, за що ви убили...
За що в його чорний гвіздок в голові...
...Він лікарь був добрий... його ви любили...
Я тайни не знаю, за що ви убили...
Хаїме!! ти може... що зле їм зробив?...
Скажи мені, любий, за що тебе вбили?
Весь вік ти боровся за волю рабів,
За їх не боявся ні мук, ні могили...
Хаїме! мій милий!! за що тебе вбили?...
...Мовчить... і обличчя у його
За гріх не говоре нічого...

Ви сина убили... лежить він в крові...
Я тайни не знаю, за що ви убили...
За що в його чорний гвіздок в голові...
Він втішний був хлопчик... його ви любили...
Я тайни не знаю, за що ви убили...
Нухіме! ти може, що зле їм зробив?...
Скажі мені, милий! ти-ж маму кохаеш...
Ти-ж так її дуже і завжди любив...
Скажі мені, пташко!... ах, слів ти не знаєш,
Ах, ти тільки „мама“ одно вимовляєш...
.....Хто-ж скаже мені, немовлятко?...
Холодний, як крига, твій батько...

1906 р.

Ах, минали-б бенкети криваві...
Брязкіт зброї скоріш-би утих...
Досить бою, і крові, і слави,
І довчасних могил дорогих.

Дужі! волю прекрасну віддайте...
Ситі! землю Господню верніть...
Хижі! чулими, добрими станьте
І в покуті гріхи замоліть...

1906 р.

В ГОДИНИ РОЗПАЧУ.

Візьміть мене, хмари, на крила свої:
Ті-ж тюрми, і ярма, і гніт на землі...
В сльозах мої сестри, і браття в кайданах, —
Пів-краю в курганах.

Ми бились шалено, як гірські орли,
Але вороги нас в полон узяли,
І кинули бранців за мури, за ґрати
Кати і пілати.

І знову народ наш у владі катів,
І знову народ наш в сітках павуків,
Що кров його теплу віки випивають,
Тіла распинають.

Візьміть мене, хмари, в безкраю блакить —
Я з скаргами хочу до Бога летіть...
Коли-ж Він не вислуха скарги народні,
Я кинусь в безодні...

Ха-ха! ха-ха! краса яка!
Усюди трупи... ха-ха-ха!
І хтось дурний розсипав скрізь
Рубіни крові, перли сліз.

Ха-ха! ха-ха! дивись: кати
Несуть драбини і хрести...
Ха-ха! ха-ха! голгофи скрізь,
Рубіни крові, перли сліз.

Ха-ха! ха-ха! коли-б мій брат, —
Пішли б рубіни ми збірать,
Та брата в мене відняли
І на голгофі розпяли.

Ха-ха! ха-ха! заплакав хтось...
Ти хто такий? ах, сам Христос!
Дивись... ха-ха... висить мара,
І кров тече з його ребра.

Ха-ха! ха-ха! не плач, мовчи...
Сміються сови і сичі,
Вовки, чорти плигають скрізь
В рубінах крові, в перлах сліз.

Не плач! Ха-ха... добру не вчи:
Кругом гієни і сичі...
На що їм твій прекрасний рай?
Їм трупів дай, їм крові дай...

Ха-ха! ха-ха! ти зрозумів
Бажання сов, гіен, сичів...
Ха-ха! ха-ха! смієшся ти?
Сміються трупи і хрести...

Ха-ха! ха-ха! у тебе ніж?!
Христос, Христос, себе не ріж...
Зарівав?!... Кров ясна яка...
Ха-ха, ха-ха! ха-ха, ха-ха!

1906 р.

В провалля розпачу, де плив я без весла,
Знов та прийшла, що вже не раз мене дурила,
І знов взяла мене на крила
І в сине небо понесла...

Повірів я і знов понісся в царство див,
Хоч падав я не раз з блакитної пустелі,
І груди розбивав об скелі,
І роки з ранами ходив...

Надіє, зраднице! Окрасо днів моїх,
Ти чуєш в поклику моїм палке благання?!
Не одури мене в-останне,
Не дай мене другим на сміх!

А схочеш знов мене віддати на глум людський,
То підними мене в краї ясні й таємні
І звідти кинь в безодні темні,
І об граніти їх розбий.

ЗМІСТ.

	стор.
В дитинстві ще... давно, давно колись...	3
З журбою радість обнялась	4
Айстри	5
Ах, скільки струн в душі дзвенить	6
Скло, здавалось, було в ту годину	7
Сніг в гаю...	8
Хтось ударив без жалю по серці моїм...	11
Пташко! будь рада теплу і весні...	12
Втішай її, кажи їй бідній...	14
І душа — як чайка над водою	15
Коли весна рожева прилетить	16
Що мені з того, що сонце весняне	17
В болотах жаби рай знайшли	18
Іскра	19
Літньої ночі	20
Ти знов прийшла, щоб всі чуття холодні	21
Ой, не сійтесь, сніги...	22
О, ніч чудовна і чудова...	23
Дві хмароньки плили кудись	24
Ой, не квітни, весно...	25
Коввалія	26
Душа моя — пуста...	27
Вам казано...	28
Підбиті голуби знімались	29
Ти з'являєшся, як ранок...	30
Коли хочеш знать...	31
Любов	32
Чари ночі	33
Хай вона грає	37

	стор.
Хвиля	39
Зімою	47
У тім садку...	48
Хто нам казати не давав...	49
Безмертвники	51
Погасло сонце...	52
На гори високі...	53
Імпровізація	54
З пісень неволі	55
Для всіх ти мертва...	57
Міцно і солодко, кров'ю ушившись	59
Як зграя радісна пташок...	60
Ти знову у мене окрилюєш мрії	61
Поток століття зносив гніт...	62
Сонце на обрії	63
Воли — обібрані, розбуті	64
Жалібна пісня	65
Лебединий зграї	68
Не слів мені, а стрілі крилатих і сталевих	69
Я більше не плачу...	70
Хай його по звірські вбито...	71
Довго хмарами небо покрите було...	72
Нехай обдурений я сном...	73
Осіною віє...	74
На високій скелі ранньою добою...	75
Не дивися в душу...	76
Болить душа моя...	77
Нарцис, закоханий в лілею...	78
Ти зовсім мене не кохала...	79

	стор.
По-над руйнами шумить журливо гай...	80
Поглянь у душу...	81
Вгледіти щастя...	82
Ні, забуття не дасть мені й сама природа	83
В саду в-осени	84
Гроза пройшла...	86
Жита з волошками...	87
Чому з тобою ми не хвилі...	88
Тануть, вьвнують сніги...	89
Вона ішла...	90
Серце моє — клітка...	91
Місяць, закоханий в ніч чарівну...	93
Люблю її, зову своєю...	94
Твої очі — тихий вечір...	95
Ти в ліжку ще...	97
Він жив один в своїй пустелі...	98
Раз високо над горами...	99
Зрадила та, що любила...	101
Полилась по срібній ночі...	102
Порвалися струни на арфі...	104

	стор.
Вічне море вічно льється.. . . .	110
Я на каміню над морем...	111
Вийди, о вийди! я жду тебе, жду!	112
Коли на крилах хмари злотні	113
Осріблені місяцем гори блищать...	114

Біг я далеко від смутку і горя... . .	115
Затремтіли струни у душі моїй... . .	117
Прийди, прийди...	118
Казка ночі	119
Ходім відсіля, де радощів немає	121
Глянь, мій милий, скільки вроди... . .	123
Хай шебечуть поцілунок...	124
Срібні акорди, що з серця знялись... . .	125
Цілий день ти нудилась...	126
На концерті	127
Стало знов темніше...	129
Три менти	130
Ми не кивомо зброї...	132
З військом за волю боролися ми... . .	134
Над групами	135
Ах, минали-б бенкети криваві... . . .	137
В години розпачу	138
Ха-ха! ха-ха! краса яка...	139
В проваддя розпачу	142

В КРИМУ.

З кримських образів	106
В обіймах хмар мовчали скелі	107
Літній вечір	108
В сріблястім морі сад вгонує... . . .	109

ВИДАННЯ „ДНІПРОСОЮЗА“.

Головний склад:

- 1) Київ. Дніпросоюз, Інститутська вул. 4;
- 2) Станіславів, Дніпросоюз, вул. І. Франка 18.

Ціна 16 гривень

Вальдгайм-Еберле, Тов. акц.
ВІДЕНЬ VII.